

การมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม
ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

Participation in Corporate Social Responsibility Related to
Environmental and Safety Activities of Workers

สมบุญ ใจประการ¹ ลักษณา เหล่าเกียรติ² ชนกานต์ สุกุลแถว³ มงคล รัชชะ⁴

Somboon Chaiprakarn, Laksana Laokiat, Chanakarn Sakulthaew, Mongkol Ratcha

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานโรงไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี ในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงไฟฟ้า จำนวน 284 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและโคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 68 มีระดับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยที่ระดับดีถึงดีมาก ร้อยละ 70 มีความเห็นด้วยในระดับเห็นด้วยมากถึงมากที่สุดต่อระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของบริษัท แต่มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ร้อยละ 76 ผลการศึกษาด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการติดตามตรวจสอบและประเมินผลความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับเงินเดือน การรับรู้ข่าวสาร และส่วนงานมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และยังพบว่าทัศนคติ และระบบส่งเสริมการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการมีส่วนร่วมใน

Received: 2023-05-20 Revised: 2023-07-09 Accepted: 2023-07-09

¹สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
Department of Engineering and Technology Management Faculty of Engineering Rajamangala University
of Technology Krungthep. Corresponding Author e-mail: 649041810080@mail.rmutk.ac.th

²คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Faculty of Public Health Thammasat University

³สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์ Department of Occupational Health and Safety Faculty of Science and Technology Nakhon
Sawan Rajabhat College University

⁴สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Department
of Occupational Health and Safety Faculty of Public Health Ramkhamhaeng University

การดำเนินงาน และการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; การดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม; สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the workers' participation on corporate social responsibility (CSR) activities related to environment and safety of the power plants in Saraburi province. The self-completed questionnaire was employed to collect data 284 respondents. The descriptive statistics were applied to analyzed data frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient and Chi-Square. The study results showed that 68% had a good attitude toward corporate social responsibility of environment and safety, and 70% had the highest level of agreement with the system to promote responsible operations to the corporate social responsibility of environment and safety. However, there is a level of participation in operating social responsibility of environment and safety, at a low to moderate level of 76%. The study's results on factors related to participation in the follow-up implementation verification and evaluation of corporate social responsibility of environment and safety found personal factors, including salary level, information, and the division, have a relationship with the participation of employees in the implementation of corporate social responsibility of environment and safety and also found that the attitude and the operation promotion system had a positive relationship with participation in the operation and monitoring, auditing, and evaluating the performance of corporate social responsibility of environment and safety statistically significant.

Keywords: Worker's participation; Corporate Social Responsibilities; Environment and Safety

บทนำ (Introduction)

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) หรือ เรียกโดยย่อว่า CSR เป็นกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ภาคการผลิตของรัฐและเอกชนตื่นตัวต่อการดำเนินธุรกิจ ด้วยการแสดงความรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินธุรกิจ แสดงตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อมรวมถึงกระทำการที่เป็นประโยชน์แก่สังคมที่

องค์กรตั้งอยู่ โดยปกติของธุรกิจการผลิตและให้บริการพลังงานไฟฟ้าย่อมมีอุปสรรคและความกดดันมากมาย ความรับผิดชอบพื้นฐานที่องค์กรธุรกิจควรมีต่อสังคม คือ ความรับผิดชอบต่อคุณภาพสินค้าหรือบริการที่จำหน่ายให้กับผู้บริโภค ความรับผิดชอบต่อผลตอบแทน สวัสดิการและความปลอดภัยของพนักงาน ความรับผิดชอบต่อความเสียหายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมไม่เพียงแต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจเท่านั้นแต่ยังทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมและได้ผลลัพธ์ที่ดีกลับมาสู่องค์กรส่งผลให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย (ธีรยุส วัฒนาศุภโชค, 2550) ด้วยเหตุนี้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมหรือการทำธุรกิจเพื่อสังคม จึงได้รับความสนใจจากองค์กรธุรกิจอย่างแพร่หลาย ทั้งองค์กรที่เล็งเห็นความสำคัญอย่างแท้จริงและองค์กรที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรเท่านั้น แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่แพร่หลายอยู่ในขณะนี้กล่าวได้ว่ามีหลักการที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเป็นการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดีอันจะนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้หลักความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจสามารถสรุปได้สั้นๆ ด้วยคำกล่าวของ Bjorn Stigson ประธานสภาธุรกิจโลกเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ว่า “ธุรกิจไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ในสังคมที่ล้มเหลว” (Business Cannot Succeed in A Society that Fails) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2551)

ด้วยปัจจัยในสถานการณ์ของกระแสกดดันและความท้าทายในการประกอบธุรกิจผลิตพลังงานไฟฟ้า โรงไฟฟ้าในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จึงตัดสินใจมุ่งแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรสามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้อย่างมีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการของพนักงาน ลูกค้า ชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินงานด้วยระบบการบริหารที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งให้องค์กร อีกทั้งเพื่อสามารถปรับตัวรองรับกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและสังคมที่เป็นกระแสสำคัญของโลกในยุคปัจจุบัน แนวทางการดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจึงเป็นแนวคิดการบริหารที่สำคัญของโรงไฟฟ้าฯ เลื่อนนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานแต่กิจกรรมดังกล่าวต้องได้รับการขับเคลื่อนจากพนักงานภายในองค์กรเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมโรงไฟฟ้าในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรีได้ดำเนินกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เริ่มประกอบกิจการซึ่งเป็นกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ากลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของพนักงานโรงไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี วิธีการใดสามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กร รวมทั้งค้นหาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพนักงานและเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในสถานประกอบการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของพนักงานโรงไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional Study) มีวัตถุประสงค์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานทุกระดับตำแหน่งในกลุ่มโรงไฟฟ้า จำนวน 7 แห่ง ในจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนพนักงานรวมทั้งสิ้น 284 คนและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์สูงสุดสำหรับแต่ละโรงไฟฟ้าจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรทั้งหมด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ทิศนคติต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 22 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านและทดสอบความเที่ยงโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในโรงไฟฟ้านอกเขตพื้นที่จังหวัดอื่นในกลุ่มบริษัทเดียวกัน จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.95

การรวบรวมข้อมูล

หลังจากชี้แจงและได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 284 คน โดยทำการตอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแก่พนักงานและเก็บคืนในภายหลัง เมื่อได้ครบตามจำนวน ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามแล้วจึงรวบรวมให้ครบตามจำนวนก่อนนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่ตอบแบบสอบถาม จะใช้วิธีคำนวณโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) การวิเคราะห์ระดับทัศนคติต่องานความรับผิดชอบต่อสังคม ระดับความคิดเห็นต่อระบบส่งเสริมการดำเนินงานและระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ใช้วิธีการคำนวณด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ใช้วิธีการคำนวณด้วยสถิติ Chi square การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่องานความรับผิดชอบต่อสังคมและ ระบบส่งเสริมการดำเนินงานฯ กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติต่องานความรับผิดชอบต่อสังคมและความเห็นต่อระบบส่งเสริมการดำเนินงานฯ กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้วยสถิติตารางไขว้ (Crosstab) โดยการเปรียบเทียบค่าร้อยละ

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ระบบส่งเสริมการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ข้อมูลทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ทัศนคติต่อองค์กร ทัศนคติต่อผู้บังคับบัญชา ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมการทำงาน ระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย นโยบาย การสนับสนุนของผู้บริหาร ภาวะเปียบของบริษัท ความรู้ความเข้าใจและแรงจูงใจ สำหรับการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ส่วนร่วม ในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า พนักงานที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 66.20 มีระดับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในระดับดี มีระดับความคิดเห็นต่อระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่าร้อยละ 69.72 ที่ระดับเห็นด้วยมาก สำหรับการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่าร้อยละ 67.25 มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง โดยมีรายละเอียดดังแสดง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ระบบส่งเสริมการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ระดับของตัวแปร	ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติ			
ดีมาก	4.51 – 5.00	5	1.76
ดี	3.51 – 4.50	188	66.20
ปานกลาง	2.51 – 3.50	85	29.93
ต่ำ	1.51 – 2.50	6	2.11
ต่ำมาก	1.00 – 1.50	0	0
ระบบส่งเสริมการดำเนินงาน			
เห็นด้วยมากที่สุด	4.51 – 5.00	3	1.06
เห็นด้วยมาก	3.51 – 4.50	198	69.72
เห็นด้วยปานกลาง	2.51 – 3.50	79	27.82
เห็นด้วยน้อย	1.51 – 2.50	4	1.41
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1.00 – 1.50	-	-
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล			
มีส่วนร่วมมากที่สุด	4.51 – 5.00	4	1.42
มีส่วนร่วมมาก	3.51 – 4.50	63	22.18
มีส่วนร่วมปานกลาง	2.51 – 3.50	191	67.25
มีส่วนร่วมน้อย	1.51 – 2.50	26	9.15
ไม่มีส่วนร่วม	1.00 – 1.50	-	-

เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปของตัวแปร รวมถึงการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรแต่ละด้าน ได้แก่ ทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่าพนักงานที่ศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของระดับทัศนคติความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ที่ 3.68 จัดอยู่ในระดับดี ซึ่งเท่ากับค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ที่ 3.68 ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยของระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ที่ 3.68 จัดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ส่วนคะแนนเฉลี่ยของลักษณะระดับการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ที่ 3.17 จัดอยู่ในระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ คิดเห็น/การมีส่วนร่วมของ ตัวแปร
ทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม	3.68	0.32	ดี
ระบบส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม	3.68	0.30	เห็นด้วยมาก
ลักษณะการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม	3.17	0.32	มีส่วนร่วม ปานกลาง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ระดับเงินเดือน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับส่วนงานมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อายุงานในโรงไฟฟ้า สุขภาพร่างกาย และประสบการณ์การทำงานก่อนทำที่โรงไฟฟ้ามีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ตัวแปร	Df	χ^2	Sig.
เพศ	3	.749	.749
อายุ	9	15.392	.081

ตัวแปร	Df	χ^2	Sig.
ส่วนงาน	12	21.337	.046**
ระดับการศึกษา	9	12.515	.186
สถานภาพการสมรส	9	7.620	.573
ระดับเงินเดือน	15	45.643	.000*
อายุงานในโรงไฟฟ้า	9	13.082	.159
สุขภาพร่างกาย	6	11.866	.065
ประสบการณ์การทำงานก่อนทำที่โรงไฟฟ้า	9	3.234	.954
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม	3	18.906	.000*

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่ามีเพียงระดับเงินเดือนและอายุงานในโรงไฟฟ้าที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และไม่พบว่า เพศ อายุ ส่วนงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส สุขภาพร่างกาย ประสบการณ์การทำงานก่อนทำที่โรงไฟฟ้าและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ตัวแปร	df	χ^2	Sig.
เพศ	4	2.704	.609
อายุ	12	15.480	.216
ส่วนงาน	16	16.813	.398
ระดับการศึกษา	12	10.236	.595
สถานภาพการสมรส	12	13.648	.324
ระดับเงินเดือน	20	59.463	.000*
อายุงานในโรงไฟฟ้า	12	28.380	.005*

ตัวแปร	df	χ^2	Sig.
สุขภาพร่างกาย	8	8.792	.360
ประสบการณ์การทำงานก่อนทำที่ โรงไฟฟ้า	12	12.083	.439
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ต่อสังคม	4	7.397	.117

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง ($r = 0.393$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยกับการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำ ($r = .292$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และระบบส่งเสริมการดำเนินงานฯ ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

การมีส่วนร่วม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วม	.393	< 0.001**
ระบบส่งเสริมการดำเนินงานฯ	.342	< 0.001**
การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล		
ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วม	.292	< 0.001**
ระบบส่งเสริมการดำเนินงานฯ	.311	< 0.001**

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พนักงานที่ปฏิบัติงานในโรงไฟฟ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าการมีส่วนร่วมของพนักงานนั้น ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายและแผนงาน มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยตามนโยบายบริษัทที่กำหนดไว้ มีส่วนร่วมในการรณรงค์สร้างความตระหนักและประชาสัมพันธ์ด้านผู้บริหาร เพื่อนร่วมงานและตัวพนักงานมีส่วนกระตุ้นทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นและยังสามารถใช้เวลาในงานประจำให้กับการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรณิกา ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีระดับการมีส่วนร่วมสูงที่สุดในด้านของการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการดำเนินกิจกรรม ส่วนด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลและด้านการตัดสินใจ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของพนักงานยังอยู่ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือเมื่อกิจกรรมเกิดขึ้น (กรณิกา อังคนาภิมณฑ, 2552)

2. ปัจจัยด้านทัศนคติต่องานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่าพนักงานที่ปฏิบัติงานโรงไฟฟ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดสระบุรี มีระดับทัศนคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยที่ระดับดี ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติในการดำเนินงาน ทัศนคติต่อผู้บังคับบัญชาผู้ร่วมงานและสภาพแวดล้อมการทำงาน ทั้งนี้เนื่องจากการที่องค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและสื่อสารให้พนักงานทุกคนได้รับทราบทั้งยังเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติกิจกรรม มีช่องทางที่ทำให้พนักงานมีความเข้าใจใน วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายและแผนการดำเนินงาน กิจกรรมอย่างชัดเจน มีการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานอยู่เสมอ และโครงสร้างองค์กรทำให้การดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดประสบการณ์โดยตรงและประสบการณ์โดยอ้อมผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วผ่านออกไปสู่พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นไปตามแนวคิดหรือทฤษฎี ของกลุ่มนักจิตวิทยาสังคมที่ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นผลรวมของการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและการแสดงออกที่เป็นกรกระทำต่อสิ่งต่างๆ ทั้งหมดที่เข้าไปเกี่ยวข้องและเห็นว่า ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ คือ เป็นผลรวมของความเข้าใจ ความรู้สึกและแนวโน้มในการตอบโต้ของบุคคลต่อ คน สัตว์ สิ่งของ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่จะกำหนดทิศทางกรปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของพงศธรวัช ที่ศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงาน การสนับสนุนของผู้บริหาร ความร่วมมือของผู้ร่วมงาน การได้รับการฝึกอบรม และลักษณะทางจิต

ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงาน สุขภาพจิตของบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา (พงค์วัช วิวังสุ, 2546)

3. ปัจจัยด้านระบบส่งเสริมการดำเนินงานกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าหากระบบส่งเสริมการดำเนินงาน ได้แก่ นโยบายองค์กร การสนับสนุนของผู้บริหาร กฎระเบียบของบริษัท ความรู้ความเข้าใจและแรงจูงใจ ที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นอย่างดีแล้วจะส่งผลให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในระดับที่ดีด้วย ดังเช่นการศึกษาของอมรพันธ์ ที่พบว่าตัวแปรการมีส่วนร่วมได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทั้งอ้อมจากการติดต่อสื่อสาร การรับรู้ แรงสนับสนุนขององค์กรและ เจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรมีการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การให้การอบรม และระบบสารสนเทศภายในองค์กร บุคลากรทุกระดับมีโอกาสรับทราบอย่างทั่วถึง ทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการ จึงเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา อันแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ทำให้บุคลากรมีความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจในระบบดีขึ้นยอมส่งผลให้บุคคลอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา (อมรพันธ์ ประจันตวนิชย์, 2550)

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบและประเมินผลงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ประกอบด้วย ระดับเงินเดือน การรับรู้ข่าวสารและส่วนงาน พบว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมากกว่าผู้ที่มีรายได้ได้น้อยกว่า เนื่องจากผู้ที่มีความพร้อมด้านรายได้ สามารถที่จะสละเวลาของตนเองเพื่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้ได้น้อยมีความจำเป็นต้องหารายได้ใน การเลี้ยงชีพจึงไม่สามารถที่จะสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมหรือโอกาสต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของธีระยุทธ ได้ทำศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารท้องถิ่นกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอสรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งพบว่า รายได้ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นกัน (ธีระยุทธ สุตเสมอใจ, 2550)

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่าพนักงานโรงไฟฟ้ามีทัศนคติทั้งต่อการดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งหมายความว่าหากพนักงานมีทัศนคติที่ดีแล้วจะเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับที่ดีตามด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของตาบทิพย์ ที่พบว่าทัศนคติ

มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานตามแนวทางคุณภาพ (ตาบทิพย์ จิตพิงษ์พานิช, 2539) และตรงกับแนวคิดของ เซอร์เมอฮอร์น, ฮันท์และออสบอร์น ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลว่า ผลของการรับรู้จะสอดคล้องกับการมีทัศนคติที่ดีและเกิดการแสดงพฤติกรรมตอบสนองทางสังคมในทางบวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ (Schermerhorn, 1971)

6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบส่งเสริมการดำเนินงานกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าหากมีการจัดการระบบส่งเสริมการดำเนินงานที่ดีแล้วย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลที่ดีตามมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์เมอฮอร์น, ฮันท์และออสบอร์น ที่กล่าวถึงการรับรู้ว่ามีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลตามกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมการมีส่วนร่วมถือเป็นพฤติกรรมสำคัญของมนุษย์ (Schermerhorn, 1971) และงานวิจัยของปราณี ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร การรับรู้นโยบายองค์กรและความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งมีส่วนทำให้บุคลากรเกิดการมีส่วนร่วม ยอมรับและเห็นด้วยกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้น (ปราณี วิจิตรจิตเลิศ, 2547)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษานี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานของหน่วยงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม การวางแผนการดำเนินงานที่ควรเน้นให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่เริ่มต้นกิจกรรมไปถึงการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีรยุส ที่เห็นว่ากลุ่มพนักงานเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลและตอบสนองอย่างเหมาะสมให้พนักงานมีความสุข กับการทำงานซึ่งจะนำไปสู่การทุ่มเทและความภักดีของบุคลากรที่มีต่อองค์กร (ธีรยุส วัฒนาศุภโชค, 2550) ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างที่ส่งผลให้พนักงานโรงไฟฟ้าได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านที่ส่งเสริมต่อเนื่อง สม่่าเสมอและมีความหลากหลายเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ สามารถกระตุ้นส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรมที่องค์กรได้จัดขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของพิสิฐ เห็นว่าการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วม ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายจะสามารถกระตุ้นให้ประชาชนได้เกิดการมีส่วนร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่จัดขึ้นนั้นสามารถทำให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับน้อยไปยั้งระดับมาก คือเปิดโอกาสให้ชาวชุมชนให้ข้อมูลข้อเท็จจริงแก่ผู้บริหารท้องถิ่นนำไปตัดสินใจดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางตามความคิดเห็นหรือความต้องการของชุมชน เป็นต้น (พิสิฐ ศุภரியพงศ์, 2546)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. จากการศึกษาฯ กระบวนการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เห็นควรมีช่องทางการสื่อสารเพิ่มเติมจากที่

เป็นอยู่ หรือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารองค์กรและพนักงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

2. นอกจากการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยแล้ว ควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านการกระตุ้นโดยผู้นำ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในองค์กร นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ขององค์กรต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- Robbins, S. P. (2003). *Organizational Behavior* (Vol. 10th). Englewood Cliffs,: NJ: Prentice-Hall,.
- Schermerhorn, J. R. J., Hunt, J.G., Osborn, R.N., (1971). *Managing Organizational Behavior*. New York: John Wiley & Sons.
- กรณิภา อังคนาภิณธ์. (2552). *การมีส่วนร่วมของพนักงานต่อการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของธนาคารศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)* สารนิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดำเนิน จันทะหงส์. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลโพส อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ตาบทิพย์ ลูติพงษ์พานิช. (2539). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลของโรงพยาบาลลำลูกกา*. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรยุทธ วัฒนาศุภโชค. (2550). Corporate Social Responsibility กับเบื้องลึกแห่งการประยุกต์ทางธุรกิจ. *จุฬาลงกรณ์วารสาร*, 20, 77(ตุลาคม-ธันวาคม), 5-14.
- ธีระยุทธ สุตเสมอใจ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย*. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท. ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท.
- พิสิฐ ศุภริยพงศ์. (2546). เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ ใน คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). 149-164. พัชรี สีโรรส, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี.
- พงศ์ธวัช วิวังสุ. (2546). *ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา*. ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รามิล พัฒนมงคลเชษฐ. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรง อำเภอมะนัง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปราณี วิจิตรจิตเลิศ. (2547). การรับรู้วัฒนธรรมองค์กร การรับรู้นโยบายองค์กร และความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในโรงพยาบาลหัวเฉียว. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2551). เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม, . กรุงเทพฯ: ไอคอนพรีนติ้ง.
- อมรพันธ์ ประจันตวนิชย์. (2550). ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.